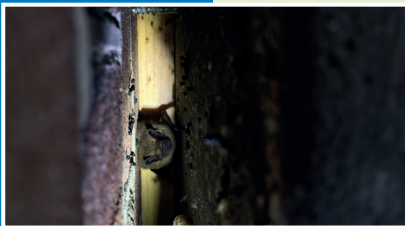

Rekening houden met beschermde flora en fauna op bedrijventerrein Boekelermeer-Zuid

Werkprotocol bij ruimtelijke ontwikkelingen
in het kader van de Wet natuurbescherming

P.H.N. Boddeke

Bureau Waardenburg
Ecologie & Landschap

Rekening houden met beschermde flora en fauna op bedrijventerrein Boekelermeer-Zuid

Werkprotocol bij ruimtelijke ontwikkeling in het kader van de Wet natuurbescherming

ing. P.H.N. Boddeke

Status uitgave:	eindrapport
Rapportnummer:	18-283
Projectnummer:	18-0013
Datum uitgave:	11-10-2018
Projectleider:	ing. P.H.N. Boddeke
Naam en adres aanvrager:	G. Sluiter Gemeente Alkmaar Malegatsplein 10 Postbus 53 1800 BC Alkmaar

Referentie opdrachtgever: Zaaknr. 201802201823766

Akkoord voor uitgave:

drs. G.F.J. Smit,

Paraaf:

Graag citeren als: Boddeke, P.H.N., 2018. Rekening houden met beschermde flora en fauna op bedrijventerrein Boekelermeer-Zuid. Werkprotocol bij ruimtelijke ontwikkeling in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 18-282 Bureau Waardenburg, Culemborg.

Trefwoorden: werkprotocol, ontheffing Flora- en faunawet, Boekelermeer-Zuid, Gemeente Alkmaar, Gemeente Heiloo, rugstreeppad, gewone dwergvleermuis, ransuil.
Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv.
Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Alkmaar / Gemeente Heiloo
Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Inhoudsopgave

1	Aanleiding	8
2	Doel & doelgroep werkprotocol.....	8
3	Voorkomen van beschermde soorten	10
4	Werkprotocol	14
	Model Logboek	20
	Herkenning van de beschermde soorten	21
	Meldformulier start werkzaamheden	30

1 Aanleiding

Gemeentes Alkmaar en Heiloo realiseren het bedrijventerrein Boekelermeer-Zuid gefaseerd, afhankelijk van de vraag uit de markt.

In het gebied komen beschermde soorten voor. Om deze soorten duurzaam in het gebied te laten overleven zijn ecologische zones aangelegd. Sommige beschermde soorten komen echter ook (nog) buiten deze ecologische zones voor. In dit werkprotocol wordt beschreven hoe bij de ontwikkeling en het beheer van terreinendelen buiten ecozones rekening gehouden dient te worden met beschermde soorten.

De basis voor de inrichting van de ecozones en maatregelen voor soorten buiten ecozones is het compensatieplan (Boddeke, 2015). Op basis daarvan is dit werkprotocol gemaakt.

Eén van ontheffingsvoorwaarden (nr. 22, gemeente Alkmaar, nr 16 voor gemeente Heiloo) betreft het opstellen van voorliggend werkprotocol waarin de maatregelen die genoemd worden in de overige voorschriften zijn verwerkt.

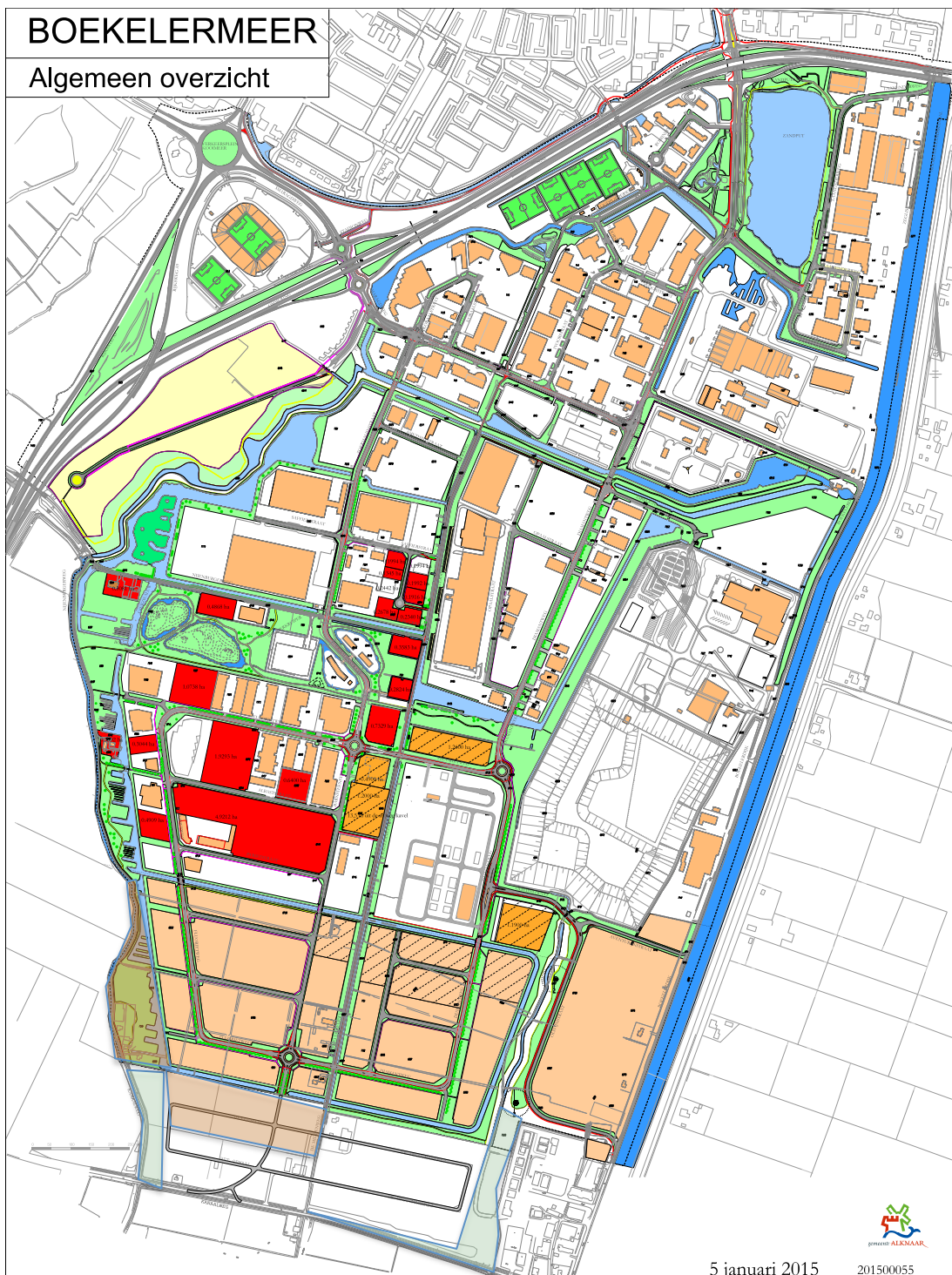
2 Doel en doelgroep werkprotocol

Dit werkprotocol is primair bedoeld om toe te passen bij inrichtingsmaatregelen *buiten de bestaande ecozones* door gemeentes en andere partijen. Realisatie van het bedrijventerrein betekent in de meeste gevallen dat de soorten hun leefgebied verliezen. Omdat de realisatie van ecozones hier voor compenseert, beperken de voorgeschreven maatregelen buiten ecozones zich tot het voorkómen van onnodige schade aan individuen in het kader van de zorgplicht.

De maatregelen uit het werkprotocol worden toegepast bij ruimtelijke ontwikkeling.

Voor de voorgeschreven werkwijze bij ruimtelijke ontwikkeling *binnen de ecozones* wordt verwezen naar het aangepaste compensatieplan (Boddeke, 2018).

Voor de voorgeschreven werkwijze bij uitvoering van bestendig beheer en onderhoud van ingerichte groenstroken *buiten de ecozones* wordt verwezen naar de maatregelen uit gedragscodes flora- en faunawet bestendig beheer en onderhoud, zoals die van Stadswerk (<https://mijn.rvo.nl/gedragscodes-overige-organisaties>).

Boekelermeer-Zuid, situatie 2015. Het lichtgele deel in het noordwesten en het lichtoranje deel in het zuiden moet nog bouwrijp gemaakt worden. Binnen reeds bouwrijp gemaakte terreindelen zijn braakliggende kavels aanwezig (bron achtergrond: Gemeente Alkmaar).

3 Aanwezigheid van beschermde soorten

Binnen de nog te ontwikkelen terreindelen van Boekelermeer-Zuid komen op een beperkt aantal locaties strikt beschermde soorten voor in terreindelen die nog ontwikkeld moeten worden (tabel 3.1, deelkaarten 1 tm 3). Voor details wordt verwezen naar de specifieke werkprotocollen, het compensatieplan (Boddeke, 2015) en het inventarisatierapport uit 2013 (Boddeke & Brandjes, 2013).

Tabel 3.1: Aanwezigheid van verblijfplaatsen van beschermde soorten en orchidieën binnen de Boekelermeer

	In bestaande ecozones	In bestaand bedrijventerrein	In nog te ontwikkelen terreindelen
Moeraswespenorchis	ja	nee	nee
Rietorchis	ja	nee	ja (alleen Heiloo)
Rugstreeppad	ja	nee	ja
Ransuil	nee	nee	ja
Gewone dwergvleermuis	nee	ja	ja
Wezel en hermelijn	ja	nee	nee
Algemene amfibiesoorten	ja	ja	ja
Algemene zoogdiersoorten	ja	ja	ja
Algemene vogelsoorten	ja	ja	ja

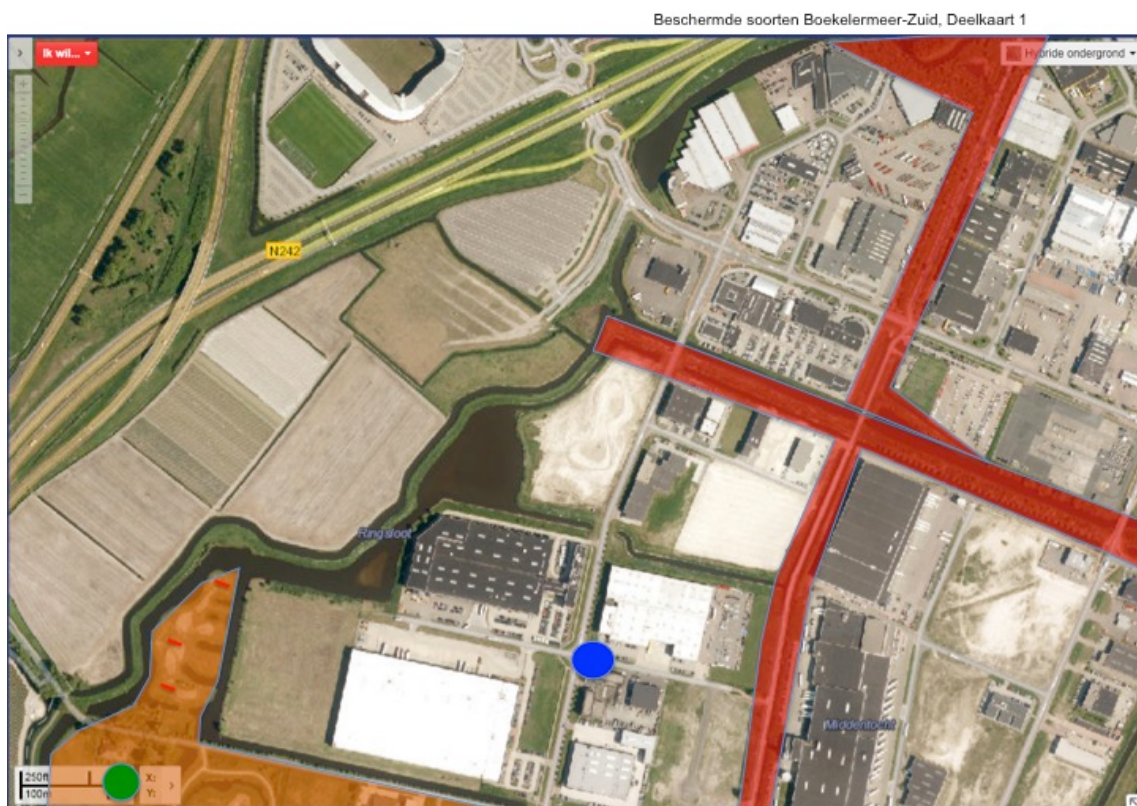
3.1 Houdbaarheid van de verspreidingsgegevens die de basis vormen voor het werkprotocol

Het voorkomen van beschermde soorten is volledig geïnventariseerd in 2018. De verspreiding van rugstreeppad, vleermuizen, kleine marterachtigen zijn 2-3 jaar geldig. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten en 0 waarneming van strikt beschermde planten wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd.

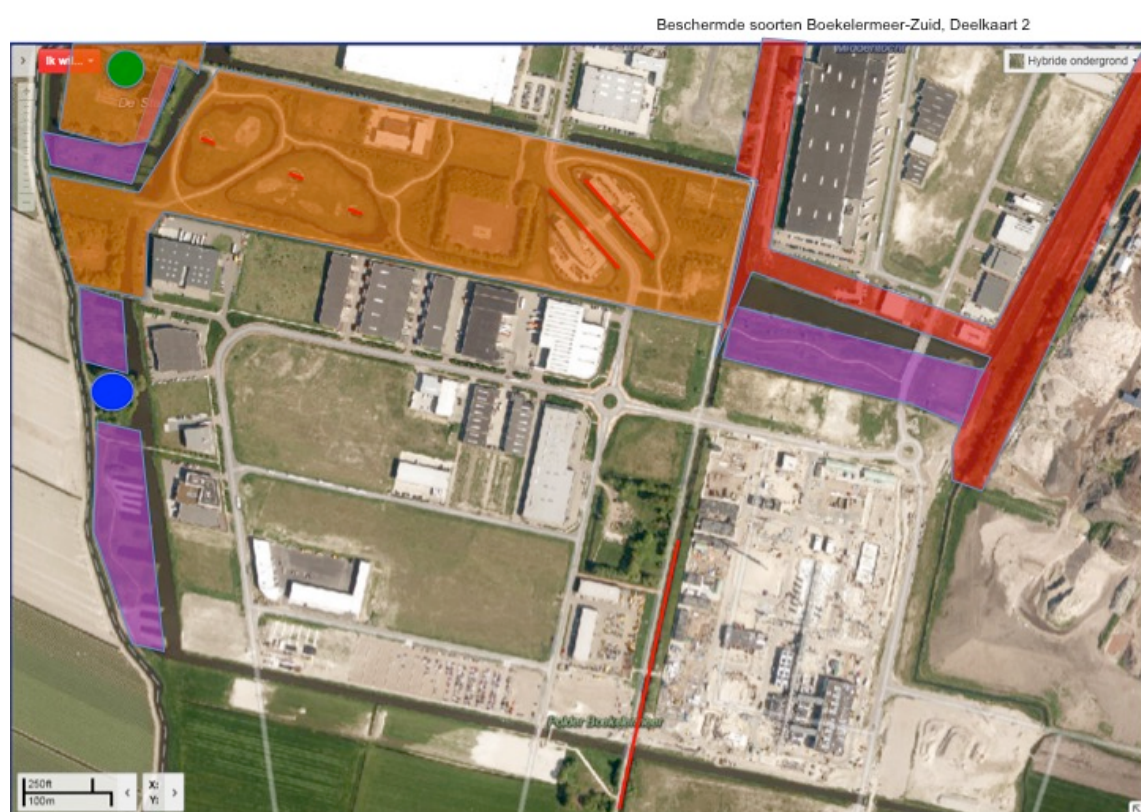
Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen. Het voorkomen van de meeste soorten zal daarom omstreeks 2021 opnieuw in kaart gebracht moeten worden.

Legenda beschermde soorten Boekelermeer

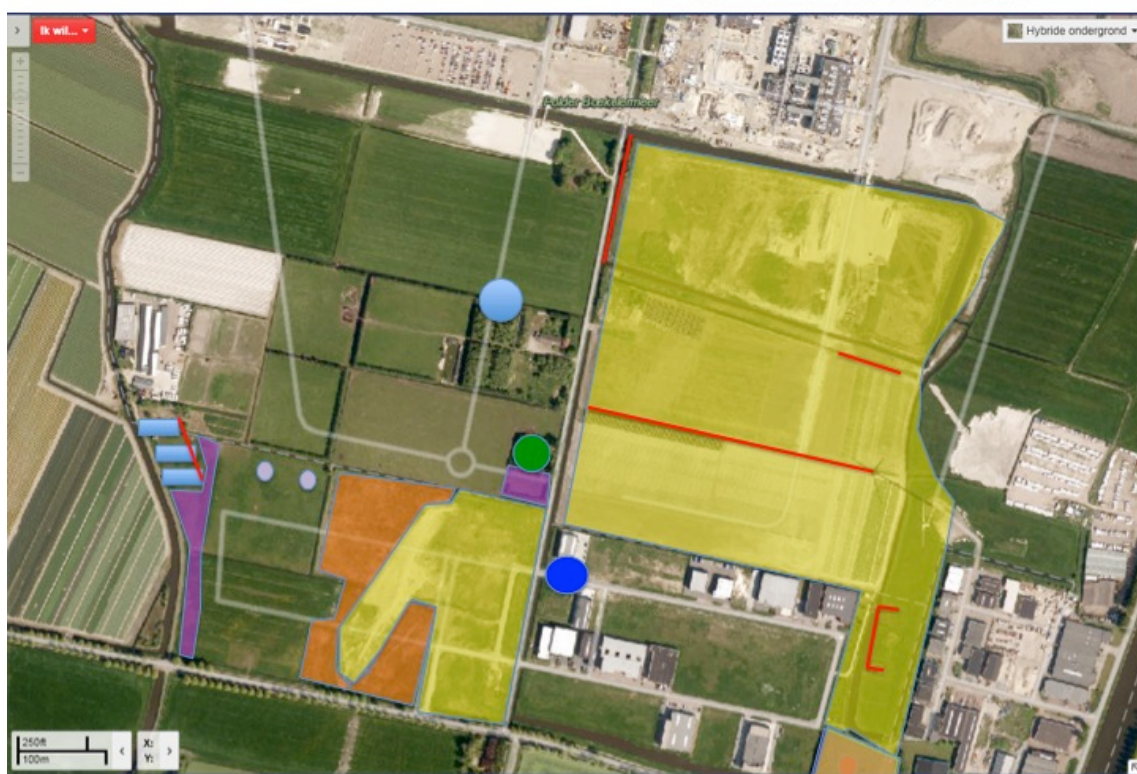
- Leefgebied rugstreeppad
- Leefgebied rugstreeppad,
kleine marterachtigen &
groeiplaatsen rietorchis
- Leefgebied kleine marterachtigen
- Groeiplaatsen rietorchis,
leefgebied kleine marterachtigen.
- Broedwanden oeverzwaluw
- Nestplaats ransuil
- Verblijfplaats gewone dwergvleermuis &
ransuil
- Verblijfplaats gewone dwergvleermuis
- Losse rietorchissen
- Voortplantingswater rugstreeppad

Aanwezigheid van strikt beschermde soorten in Boekelermeer-Zuid, deelkaart 1

Aanwezigheid van strikt beschermde soorten Boekelermeer-Zuid, deelkaart 2

Aanwezigheid van strikt beschermde soorten Boekelermeer-Zuid, deelkaart 3

4 Werkprotocol

4.1 Algemeen:

- Bij afwijking van dit protocol bestaat de kans op het overtreden van de Flora- en faunawet.
- Voor de beschreven ecologische begeleiding moet een ter zake kundige* worden ingeschakeld.
- In gevallen waarin het niet mogelijk is de aangegeven beschermende maatregelen te treffen of soorten worden aangetroffen waar in dit protocol geen maatregelen voor zijn beschreven moet direct advies van een ter zake kundige worden ingewonnen.
- Alle betrokken partijen, met name de uitvoerende op de uitvoeringslocatie, dienen van de inhoud van het protocol op de hoogte te zijn. Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform de beschermende maatregelen in dit protocol worden uitgevoerd.
- Door middel van een logboek wordt de manier waarop getroffen maatregelen zijn uitgevoerd geregistreerd. De uitvoerder beheert het logboek en wordt samen met het werkprotocol bewaard.
- De resultaten van de uitgevoerde ecologische begeleiding wordt gerapporteerd door de terzake deskundige en toegevoegd aan het logboek door de uitvoerder.
- De uitvoerder legt voor ecologie relevante afwijkingen van het werk vast in het logboek en neemt daar zonodig contact over op met de terzake deskundige en/of de gemeente(s).
- Met een toolboxmeeting wordt aantoonbaar gemaakt dat het personeel en eventuele opdrachtnemers zijn geïnstrueerd middels een werkinstructie.
- Dit ecologisch werkprotocol (of de uitwerking er van) moet op de werklocatie aanwezig zijn. Contactpersoon voor de uitvoering van het werk is:

dhr.....
telnr :06-.....

***Definitie terzake deskundige**

Ter zake kundige (bron: verleende ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet)

Onder een ter zake kundige wordt door RVO verstaan een persoon die:

- Op HBO, dan wel Universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of
- Als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en/of
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals VZZ, RAVON, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch genootschap, KNNV, NJN, EIS Nederland, FLORON, VOFF, SOVON, etcetera).

4.2 Bouwrijp maken van (braakliggende) terreinen/verwijderen van beplanting op erven.

Betekenis voor beschermde soorten:

- Graslandkavels en akkers kunnen betekenis hebben als broedlocatie voor weidevogels, akkervogels, en als leefgebied voor haas, konijn, mol en algemene muizensoorten. De akkers in het zuidoostelijk deel van het plangebied hebben betekenis als landhabitat van rugstreeppad.
- Braakliggende terreindelen hebben betekenis als broedlocatie van fazant, patrijs, kievit, scholekster en kleine plevier. Daarnaast komen haas, mol en algemene muizensoorten voor.
- Hogere opgaande beplanting (met name coniferen en bomen met klimop) kunnen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats door ransuil. Ransuil was in 2018 gevestigd rond Boekelermeerweg 19 en eerder rond Nijenburgerweg 7 en Boekelermeerweg 23. Deze drie onderdelen van het leefgebied moeten behouden blijven.
- Erfbeplanting kan daarnaast gebruikt worden als broedplaats door algemene broedvogelsoorten en algemene zoogdiersoorten.
- Enkele braakliggende terreinen binnen Boekelermeer-Heiloo hebben betekenis voor rietorchis.

Periode

- Werkzaamheden vinden bij voorkeur plaats buiten de periode waarbinnen broedende vogels, voortplantende rugstreeppadden en bloeiende rietorchissen te verwachten zijn.
- Deze broedperiode van vogels verschilt per soort en loopt globaal van half maart tot half augustus. Sommige soorten kunnen eerder (bv ekster, grauwe gans in februari) broeden, andere (bv fazant, Turkse tortel in augustus-september) later.
- Wanneer werkzaamheden moeten worden uitgevoerd in de periode half maart-augustus zijn deze alleen mogelijk wanneer door een terzake deskundige is vastgesteld dat er geen broedende vogels aanwezig zijn.
- Wanneer werkzaamheden moeten worden uitgevoerd in de periode half maart-augustus zijn deze alleen mogelijk wanneer door een terzake deskundige is vastgesteld dat er door de werkzaamheden geen tijdelijk voortplantingswater van rugstreeppad ontstaat dat in de voortplantingsperiode weer verdwijnt.
- Bij uitvoering van werkzaamheden buiten de periode half maart-augustus kunnen preventieve maatregelen nodig om vestiging van broedvogels te voorkomen en schade aan rugstreeppad te voorkomen (zie hier onder).

Maatregelen bij werken buiten het broedseizoen

- Reeds bij plannen voor het rooien van beplanting dient door een terzake kundige wordt vastgesteld of deze betekenis heeft als vaste rust en verblijfplaats van ransuil.

Mogelijke preventieve maatregelen voor vogels bij werken in het broedseizoen

- Inspectie naar het voorkomen van broedende vogels door terzake deskundige.
- Vóórafgaande aan het broedseizoen rooien van beplanting en afvoeren snoeihout.
- Zo kort mogelijk na het rooien en/of maaien de overige werkzaamheden uitvoeren.
- Als er langer duurt voordat verder gewerkt wordt, moet de vegetatie tussentijds kort gehouden worden en kan het noodzakelijk zijn om aanvullende maatregelen te nemen zoals het plaatsen van stokken met linten om vestiging van soorten als kievit en scholekster op grotere open kavels te voorkomen.

Omgang met rugstreeppad

- Rugstreeppadden worden niet weggevangen voorafgaande aan het bouwrijp maken van kavels. De ervaring leert dat dit weinig succesvol is en een onevenredige grote inspanning vergt. Doordat de ecologische zones gerealiseerd worden voorafgaande aan het bouwrijp maken van de kavels, kunnen de rugstreeppadden zich zelf vestigen in hun geoptimaliseerde leefgebied.
- Het plaatsen van tijdelijke amfibie werende schermen rond een werklocatie om rugstreeppadden te weren is in principe niet nodig wanneer werkzaamheden buiten de voortplantingsperiode van de rugstreeppad plaatsvinden.
- Wanneer binnen de voortplantingsperiode van rugstreeppad gewerkt én er kans is op het ontstaan van tijdelijk voortplantingswater tijdens de voortplantingsperiode, kan een terzake deskundige bepalen of en zo ja welke maatregelen noodzakelijk zijn. Er zijn globaal twee mogelijkheden: 1) voorafgaande het dempen van tijdelijk water eisnoeren en larven overzetten naar voortplantingswateren in de ecologische zones. 2) Voorafgaande aan de ingreep plaatsen van een amfibie werend scherm rond de ingreep.

4.3 Dempen van sloten

Betekenis voor beschermde soorten

- Er is binnen het gebied waar op termijn werkzaamheden zijn voorzien één sloot die door rugstreeppad gebruikt wordt als voortplantingswater in de periode april-augustus (met rood aangegeven in deelkaart 3).
- Deze en andere te dempen sloten worden daarnaast gebruikt door kleine watersalamander, bastaardkikker en meerkikker.
- De te dempen watergangen hebben geen betekenis voor beschermde vis.
- Wel zijn onbeschermde vissoorten aanwezig (tien- en driedoornige stekelbaars, zeelt, ruisvoorn, blankvoorn).
- De sloten en slootoevers kunnen gebruikt worden als broedlocatie door wilde eend, kuifeend, krakeend, meerkoet, waterhoen, fuut, knobbelzwaan en grauwe gans. In rietkragen kunnen daarnaast rietvogels als rietgors en karekiet tot broeden komen.

Periode

- Het dempen van sloten gebeurt bij voorkeur in de periode september-oktober.
- Eventueel kan het dempen plaatsvinden in de periode november-maart, zolang er geen sprake is van ijs in de sloot of luchttemperaturen onder het vriespunt.
- Dempen in de periode april-augustus is alleen mogelijk wanneer is vastgesteld dat de sloot geen betekenis heeft voor rugstreeppad of gebruikt wordt als broedplek door vogels.

Maatregelen

- Vanuit de zorgplicht wordt aanbevolen om bij het dempen van watergangen met algemene amfibiesoorten en vissoorten maatregelen te nemen om onnodige schade te voorkomen. Hiervoor zijn meerdere mogelijkheden. De te hanteren methode hangt af van de specifieke situatie en moet door een deskundige bepaald worden.

Voorbeelden van mogelijke methoden om schade aan algemene vissoorten en amfibieën te voorkomen:

- Start met het opschonen van de sloot en verzamel vis en amfibieën uit het schoonsel en uit de bagger. Neem ook eventuele zoetwatermosselen mee. Zet de aangetroffen dieren over naar sloten die niet gedempt gaan worden.
- Werk van een doodlopend deel van de sloot naar een uiteinde van de sloot dat uitkomt in een andere watergang. Duw het bodemmateriaal en de planten steeds vooruit voordat weer een stukje gedempt wordt. Schep indien nodig aan het einde (of halverwege) het vooruitgeduwde materiaal uit de watergang en zet aangetroffen vis en amfibieën weer terug.
- Dam de sloot af en verlaag de waterstand zo dat vis en amfibieën gemakkelijk kunnen worden weggevangen en verplaatst kunnen worden naar watergangen die behouden blijven of net zijn aangelegd.

4.4 Slopen van gebouwen:

Betreft:

-Boekelermeerweg 19a 'Voormalig WNK-terrein'

Betekenis voor beschermde soorten:

De bebouwing van het voormalige WNK-bedrijf had in 2018 geen betekenis voor vleermuizen. Wel kunnen algemene broedvogels verwacht worden.

Aanwezige paarverblijven van gewone dwergvleermuis in panden waar geen werkzaamheden voorzien zijn:

- Boekelermeerweg 23 (oude boerderij, net als in 2013, verblijfplaats niet in vleermuiskast),
- Nijenburgerweg 7 (Boerderij de Stal, verblijfplaats in vleermuiskast).
- Nijenburgerweg 5 (oude boerderij)
- Safierstraat/Toermaleinstraat 8-10 (nieuwe bedrijfspanden met baksteendelen)
- Droogmakerij 77 (uit betonplaten opgetrokken nieuw bedrijfspand).

- Net buiten het plangebied is een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen langs de Kanaalweg.

Algemene maatregelen

- Baseer de uiteindelijk toe te passen maatregelen op actuele verspreidingsdata.
- Neem ruim voor het daadwerkelijke slopen (bij voorkeur een half jaar van tevoren) de benodigde soort specifieke maatregelen zoals hier onder beschreven.
- Voer de daadwerkelijke sloop bij voorkeur uit in de periode oktober-februari.
- Sloop in de periode maart-september kan alleen als voorafgaande door een terzake deskundige is vastgesteld dat er geen broedende vogels aanwezig zijn.

4.5 Omgang met braakliggende terreindelen

Betreft:

- Kavels, erfbeplanting en bebouwing die nog niet ontwikkeld zijn tot bedrijventerrein en niet (meer) agrarisch gebruikt worden.
- Diverse nog niet bebouwde kavels *binnen ontwikkelde terreindelen* van gemeentes Alkmaar en Heiloo.

Achtergrond

Na het beëindigen van agrarisch beheer van een kavel of erf komt het voor dat ze enige tijd braak liggen. En ook na het bouwrijp maken kunnen kavels braak liggen. Er kunnen bloemrijke (riet)ruigtes, struweel, (wilgen)bos of schrale duinachtige zandvlaktes ontstaan op braakliggende terreinen. Vervolgens wordt een extensief maaibeheer ingesteld of worden weggestoven delen gladgestreken.

Er kunnen zich diverse soorten vestigen op braakliggende terreinen (zie ontwikkeling braakliggende terreinen), maar als gevolg van het braakliggen kunnen bestaande natuurwaarden ook verdwijnen.

Betekenis voor beschermde soorten:

- Bloemrijke ruigten op braakliggende terreinen in de Boekelermeer vormen een waardevol leefgebied vormen de patrijs, waar het heel slecht mee gaat in regio Alkmaar. Binnen de gemeente is de Boekelermeer zelfs de enige plaats waar de soort nog jaarlijks voor komt. Een extensief en gefaseerd maaibeheer is gunstig voor de soort.

Zie verder de voorgaande paragrafen.

Algemene maatregelen

- Zorg dat bestaande natuurwaarden behouden blijven door continueren van beheer. Bijvoorbeeld het blijven schonen van voortplantingsloten van rugstreeppad of het in stand houden van een schuur met mussennesten totdat vervangend leefgebied in nabijgelegen ecozones is ontwikkeld.
- Voorkom dat aanwezige broedsels, eisnoeren, rustende dieren en bloeiende beschermde planten worden vernietigd door (beheer)werkzaamheden door deze buiten de kwetsbare periodes van de aanwezige beschermde soorten uit te voeren.

Model Logboek

Waarnemingenformulier

Uit te voeren werkzaamheden:	
Start:	Verwachte einddatum:

soortengroep	soort	tabel FFW	kenmerken	plaatsaanduiding (hectometreering en wegzijde)	soort markering
planten					
vissen					
reptielen					
amfibieën					
vlinders					
libellen					
kevers					
kreeftachtigen					
zoogdieren					
vogels					
algemeen					
elementen					

Herkenning van de beschermde soorten

Rietorchis (gewone en gevlekte) *Dactylorhiza majalis praetermissa*

Tabel 2

omschrijving	Middelhoge slanke orchidee. De smalle bladeren zijn lichtgroen en kunnen ringvormige vlekken hebben of ongevekt zijn. Bloemblaadjes zijn roze tot paarsrood, meestal niet zeer donker. Onderscheid met brede orchis is niet altijd mogelijk, als gevolg van hybridisatie. De plant bloeit gemiddeld een maand later dan de brede orchis. Bloeiperiode: juni/juli.
biotoop	Groeit op zonnige plaatsen op vochtige, niet te voedselrijke, niet of weinig bemeste, vaak kalkhoudende, humusrijke grond. Komt voor in graslanden, trilvenen en veenmosrietlanden, ook in opgespoten terreinen en in randen langs rietlanden. In stedelijk gebied vaak langs watergangen. Toleranter ten opzichte van stikstof dan andere orchideeën, waardoor deze soort relatief algemeen is.
aard populatie	Natuurlijk.
verspreiding	In Nederland vrij algemeen in het westen en midden van het land.
Nederland	Elders zeldzaam.
aanbevelingen	Vegetatie met rietorchis worden in de regel gemaaid na half augustus in verband met zaadzetting. Een vroege maaibeurt voor half april is mogelijk, mits de maaibalk niet te laag (>5 cm) wordt ingesteld. Verruiging van de groeiplaats moet voorkomen worden, dus afhalen van het maaisel is van belang.

In bloei (mei-juni)

uitgebleeid en na zaadzetting (september/oktober)

Moeraswespenorchis*Epipactis palustris*

Tabel 2/KW

omschrijving

Lage plant. Blad grijsgroen met vaak een golvende rand en lange spitse top. Jonge scheuten veelal paars aangelopen. Groeit (door vertakkende wortelstok) vaak groepsgewijs. De weinige bloemen vertonen een bijzondere kleurenpatroon met kleuren variërend van wit tot paars en tevens geel. Bloeiperiode: juni/augustus.

biotoop

Moeraswespenorchis groeit op vochtige plaatsen, doorgaans op zand of (lichte)klei, zelden op veen. De bodem is basenrijk, of staat onder invloed van kalkrijke kwel. De plant vestigt zich op plaatsen waar al wel een dunne humuslaag aanwezig is, maar waar de vegetatie nog min of meer een pionierkarakter heeft. Als de groeiplaats dichtgroeit met struweel kan de soort zich vaak nog lang handhaven.

aard populatie

natuurlijk

verspreiding Boekelermeer

In 2014 voor het eerst aangetroffen, uitsluitend in bestaande ecologische zones.

verspreiding Nederland

In Nederland vrij zeldzaam. Plaatselijk algemener op Waddeneilanden, in de N-Hollandse duinen en het Deltagebied. Ontbreekt vrijwel in Brabant en Limburg, op de zeelei, in het laagveengebied en in hoogveengebieden. Zeldzaam in het Gelderse en Utrechtse rivierengebied. Groeit in Noord-Oost en Oost-Nederland voor in schrale natte, kalkrijke moerassige graslanden (kalkmoerassen).

aanbevelingen

Op locaties waar moeraswespenorchis voorkomt die het beheer op de soort te worden afgestemd. Bij toenemende vergrassing of vervilting kan eventueel kleinschalig geplagd worden.

Moeraswespenorchis in vochtig deel van een ecologische zone

Rugstreeppad

omschrijving

Bufo calamita

HR IV - RL KW

Middelgrote pad met grijsbruin tot geelgroene kleur op rugzijde, de buikzijde is licht gekleurd. Kenmerkend is de aanwezigheid van een licht gele streep die van snuit tot achterwerk over de gehele lengte van de rug loopt. De pad is bezet met vele kleine wratjes, die op de top geel, oranje of rood gekleurd kunnen zijn.

biotoop

De rugstreeppad leeft in pioniermilieus (duinen, uiterwaarden, heidegebieden) in open, veelal spaarzaam begroeide gebieden met een goed doorgraafbare bodem. Daarnaast in open, al dan niet regelmatig verstoorde, agrarische gebieden (akker, veenweide) op zand, klei of veenbodem.

De rugstreeppad is voor zijn voortplanting afhankelijk van snel opwarmende wateren. Dit zijn bijvoorbeeld poelen, duinplasjes, slootjes en ondiepe delen van vennen. Buiten de voortplantingsperiode (april-juli) leeft de rugstreeppad in open gebieden in de directe omgeving van voortplantingswater. De soort kan zich tot een meter diep ingraven en overwintert ondergronds (oktober-maart).

aard populatie

natuurlijk

verspreiding Nederland

Verspreid in heel Nederland met kerngebieden in de duinen, Utrechts-Hollandse veenweidegebied, Noordoostpolder, Limburg, Rivierengebied en de Veluwe.

Eisnoer (enkele rij eieren) aan te treffen in periode april-augustus

Volwassen dier (actief eind maart-oktober).

Jonge padjes (5mm-2cm), aan te treffen in de periode mei-oktober

Volwassen rugstreeppad (3-6 cm groot)

Ransuil	<i>Asio otus</i>	Jaarrond beschermd nest – KW
omschrijving	Middelgrote uil met lange, slanke vleugels, oranje ogen en lange oorpluimen. Gestreept; bovenzijde bruin, onderzijde beige. Vrij langzame, schommelende vlucht.	
biotoop	Broedt in oude nesten van kraaiachtigen. De voorkeur gaat uit naar boomrijke gebieden in de omgeving van open gebied, bijvoorbeeld op golfbanen, volkstuincomplexen met o.a. coniferen, beplanting rond verkeerspleinen, opgaande percelen in recreatiegebieden. Evenals de boomvalk is de ransuil grotendeels verdreven uit de grotere bos- en heidecomplexen op de hogere zandgronden door de tegenwoordige heerschappij van de havik in deze gebieden.	
aard populatie	Natuurlijk.	
verspreiding Nederland	Vrij schaars voorkomende broedvogel in het gehele land. Ontbreekt uitsluitend in zeer open agrarische gebieden (tuinbouw van het Westland, de Noordoostpolder, delen van Friesland etc.).	
aanbevelingen	-	

Ransuil in struik aan Boekelermeerweg (foto: Liesbeth Messing).

Huismus	<i>Passer domesticus</i>	Tabel 3
omschrijving	Klein, grijs-bruin gekleurde vogel met korte, dikke snavel. Mannetjes hebben een grijze kop en zwarte stropdas, de vrouwtjes hebben een lichtbruine kop. Sociaal, zowel binnen als buiten broedtijd.	
biotoop	Cultuurvolger: boerderijen, dorpen en steden. De huismus nestelt meestal in bebouwing, maar kan bij hoog voedselaanbod en beperkt nestaanbod ook gebruik maken van nestkasten aan bomen of maakt zelf een nest. Mussen foerageren op insecten in het broedseizoen, daarbuiten wordt vooral plantaardig voedsel genuttigd.	
aard populatie	natuurlijk	
verspreiding Nederland	Algemeen en wijdverbreid.	
aanbevelingen	De huismus gaat in Nederland sterk achteruit. Voor de soort kunnen in stedelijk gebied eenvoudig maatregelen worden getroffen om het nestaanbod op peil te houden, bijvoorbeeld door het plaatsen van speciale kasten (mussenvides). Bij renovatie moet het plaatsen van vogelschroot in de eerste dakpannenrij worden voorkomen. Het plaatsen van heggen en hagen of gevelbegroeiing biedt mogelijkheden voor schuilplaatsen. Buiten de stad kunnen maatregelen worden getroffen op akkers en in akkerranden (voedselaanbod), waaronder het inzaaien van granen en laten overstaan van randen.	

Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	HR IV
omschrijving	Kleine vleermuis met donkere (rood)bruine bovenzijde en licht- tot geelbruine onderzijde. Het gezicht en oren zijn vrij donker gekleurd.	
biotoop	De gewone dwergvleermuis is bij uitstek een soort van stedelijk en bebouwd gebied. De soort maakt gebruik van woningen, zieken- en verpleeghuizen, kantoren en andere gebouwen als verblijfplaats. In stedelijk gebieden vormen tuinen, parken en waterpartijen de belangrijkste foerageergebieden.	
gebruik leefgebied	Kolonies en individuele dieren maken gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen, waartussen gedurende het jaar regelmatig wordt gewisseld. De winterverblijven zijn, in tegenstelling tot andere soorten vleermuizen, vaak relatief droog met wisselende klimatologische omstandigheden. Overwintert individueel of in grote groepen op korte afstand (tot enkele tientallen kilometers) van het zomerleefgebied. Kraamgroepen in bebouwing kunnen uit enkele 100-den dieren bestaan. In paartijd (augustus-oktober) bezetten mannetjes territoria en verblijven vaak meerdere vrouwtjes in een paarverblijf.	
aard populatie	natuurlijk	
verspreiding Nederland	Algemeen en talrijk in heel Nederland, met uitzondering van waddeneilanden en zeer open agrarische gebieden.	
aanbevelingen	Voorafgaand aan het slopen of renoveren van bebouwing dient altijd onderzoek te worden gedaan naar gebruik als verblijfplaats door vleermuizen. Dit geldt ook voor andere ingrepen als gevolg waarvan verblijfplaatsen ongeschikt worden, als het plaatsen van verlichting en het kappen van bomen rond bebouwing.	

Gewone dwergvleermuis (Foto: Erik Korsten)

Wezel

omschrijving

Mustela nivalis

Kleinste marterachtige met lichte buikzijde en bruine rug. Vaak onregelmatige vlekkerige grens tussen het buik- en rugdeel.

biotoop

Droog cultuurlandschap, bos, duinen en agrarisch gebied, zolang dekking en woelmuizen aanwezig zijn.

gebruik leefgebied

Wezels leven en foerageren graag in de dekking van bosschages, struweel en houtstapels.

aard populatie

Natuurlijk.

verspreiding Nederland

Komt weidverspreid voor.

aanbevelingen

Bij werkzaamheden aan bosschages zo veel mogelijk takkenrillen en struweel laten staan..

*Mustela nivalis***Hermelijn**

omschrijving

Kleine marterachtige met lichte buikzijde en oranjebruine rug. Vaak strakke grens tussen het buik- en rugdeel. Zwart puntje aan staart. Vacht verkleurd in de winter (in meer of mindere mate) wit.

biotoop

In alle natuurlijke biotopen, zolang er voldoende dekking is..

gebruik leefgebied

Hermelijnen leven en foerageren net als wezels graag in de dekking van bosschages, struweel en houtstapels, maar foerageren vaker in vochtige biotopen.

aard populatie

Natuurlijk.

verspreiding Nederland

Komt weidverspreid voor.

aanbevelingen

Bij werkzaamheden aan bosschages zo veel mogelijk takkenrillen en struweel laten staan..

Meldformulier start werkzaamheden

Bureau Waardenburg bv

Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl